

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ראתקיף רב מרי ואימא
מבעה זה מים כדכתיב מים
תבעה אש. ודחי' ליה מי
כתי' מים נבעו, תבעה
אש. כלומי' תבעה מלאכת
אש היא. ואקשי' אימא
אימא מבעה זה האש,
ונדחת ולא עמדה. תני רב
הושעיה י"ג אבות נזיקין
שומר חנם ושואל בו'.
בשלמי' לשמואל דאמי'
מבעה זה השן אמ' לך
מתני' בנזקי ממונו מיידי
בנזקי גופו לא מיידי. אלא
לרב דמפרש מבעה זה
אדם הוה ליה למתני הני
י"ג במתני'. ומפרקי, רב
תנא מבעה שהוא אדם
וכלל בו כל נזקי אדם. ורב
הושעיה תנא במתני' אדם
דאזיק שור בידים הווא
משלם נזק. והדר תנא אדם
דאזיק אדם דמשלם ר'
דברים, והזיקה דשור
ממילה. תני ר' חייא כ"ד
אבות נזיקין, תשלומי
כפל, ותשלומי ד' הו',
וגב וזולין וכו'. פי'
המדמע. מערב תרומה
ויבוצא בה בחולין.

ואימא מבעה זה המים. פי' כיון דקרא לא דייקי לא כמר ולא
כמר ולא"ת והיכן כתיב מים בתורה וי"ל מושלח וכן הוא
אומר (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות ואע"ג דשילח בעירה
צבהמה איירי מ"מ מים נמי משתמע מיניה מדלפקיה רחמנא
צבהמה בלשון ושלא ולעיל דבעי צמאי
מוקמינן לה לא מני מוקמינן צמיס
דכי נמי מוקמת צמיס אית לן
לאוקומי צמילי לשור מדכתיב בעירה
וא"ת והני מים ה"ד אי דמשקיל עליה
דקרא דמיא וצכה בלשון כמו הוא
ואי צכה שני גרמא צעלמא הוא
כדלמרינן בהנשרפין (סנהדרין דף
עו:) וי"ל דמיידי צכח שני וקמ"ל
דצכח שני נמי חייב א"ג צכח נחמו
ולא דמי לצור כגון פותקין ציבותיהן
דלקטן (דף ג.) ואע"ג דלתי צמה
הלך הוה אמנא דלאטטרין לכותבו
לחייב כלים דמזכור לא הוה שמעינן
והוה מני למיפדך מאי לא זה זה
שיש צהן רוח חיים אלא דצלחו הכי
משני שפיר: **מי** בתיב מים נבעו.
וא"ת כי כתיב נמי נבעו לא מיתוקמא
מתניתי' צמיס דמי קתני נבעה
כדדייק לעיל (דף ג.) גבי שן וי"ל
דלא שייך לאקשויי אלא גבי שן דלימני
נבעה שהשן עצמו נבעה למצעה
משמע מגלה [דבר אחר שהיה מוכסה]
אצל צמיס שייך שפיר לישנא למצעה
שהמים רותחים קרויים מצבעים:
שלושה עשר אבות נזיקין.
ודיניהם י"ג דשוכר
שומר שכן הו' או כשומר חנם הו':
שוכר חנם והשואל. שומר חנם
פטור מן הכל חוץ מן
הפשיעה שואל חייב בכל חוץ מממה
מחמת מלאכה ונושא שכן חייב
צמקא בגניבה ואצירה ופטור
באונסין לכן נקט להו צוה הסדר
ולא כסדר שכתב צפרשה:
תרי גווני אדם. וא"ת כיון דמני
תרי גווני אדם ליתני נמי ג'
אבות צשור הקרן והשן והרגל וי"ל
דינחא ליה לכלול כולם צשור כמו
תנא דמתני': **ועדים** וזבמי'.
פירש ריב"א דלפילו שילס על פי
העדים וזממין חייבין דלא שייך צממון
כאשר זמס ולא כאשר עשה דאפשר
צמורה ורי"י מפרש דלא לריך להאי
טעמא דגבי ממון מחייבין להו צקי'
דגבי ממון עונשין מן הדיו והא
דלמרינן צמכות (דף ה:) הרגו אין נהרגים היינו משום דהתם אין
עונשין מן הדיו (ה): **בגנב**. פליגי צה צהנוקין (גיטין כג: ושם) חד
אמר מנסך ממש וחד אמר מערב:

ה"ג פני אדם שמירת גופו עליו. והאי דקתני ושמירתן עליך
אשארא: אימא מצעה זה המים. שאם שופך אדם מימיו לרה"ר וצא
אחר ונטפפו עליו חייב השופכן: **קדוח אש המסים**. כמו שהאש
שורף דבר הנימס כגון זפת ושעורה וכל מיני רצב: **מים מצעה אש**.
וכמים שמצבעים את האש כשנותנין
מים על האש נעשים כמין אצבעות
הרתמות וסיפא דקרא הכי הוא
להודיע שמך לנריך כן תודיע שמך
לנריך כשתאצדס מן העולם: **מי**
כתיב מים נבעו. לשון רבים דליהוי
משמע למצעה אמים קאי שהן
מצבעין את האש: **מצעה אש כתיב**.
דמשמע שהאש מצבעה המים
למצעה לשון יחיד ולשון נקבה: **פרושי**
קא מפרש. המצעה זה ההצבע: **דאוס**
ציה פרסי. שן ורגל וקרן לא קמשיב
דצממין לא קמיידי: **מאי לא זה וכו**.
דקתני מתני' אשור ומצעה לא זה
זה שיש צהן רוח חיים ואי מצעה
היינו אש מי אית צו רוח חיים:
אבות. קרי להנך דכתיבן צקרא:
שומר חנם. חייב צפשיעה והשואל
חייב אפילו צאונסין ושוכר ונושא
שכר חייבים צגניבה ואצירה וכו"ש
צפשיעה וכולוהו כתיבי כדמני צפרק
השואל צצבא מליעה (דף טז:)
ראשונה נאמרה צשומר חנם שניה
צשומר שכר שלישית צשואל הלכן
אבות ניניה ולקמן (ה) צעי מאי ניניהו
תולדות: **נזק**. החובל צבזירו נזקן
לו מה שהוא שוה עכשו פחות
מצתחילה: **לער**. אומדין צחוס
העומד ידו ליקלץ ע"י מרד רונה
לימן כדי שיתקלץ לו ע"י סס דלית
ליה לער כולי האי: **ורפוי ושכס**
וצושט. כולוהו יליף מקראי צפרק
החובל (לקמן דף פה.) וכיון דכתיבי
אבות ניניהו: כל הנך דר' אושעיא
הוא עצמו מוזיק דהנך ד' שומרים הן
עגמס הזיקו הואיל ולא שמרו כראוי
ובנזקין דאזיק גופו לא קמיידי מתני':
אלא לרב. דאמר מצעה זה אדם
הואיל ומיידי תנא דמתני' ליתני הני:
תנא אדם. מצעה דמתני': **תנא**
אדם דאזיק שור. כלומר נזקי ממון
דהא מצעה דומיא דצור קתני וצור
לא מיידי צנזקי אדם דרחמנא פטריה
לגמרי כדמנא לקמן (דף כג:)
ולא אדם חמור ולא כלים ואדם דאזיק
שור היכא כתיב דקרי ליה אצ דכתיב:

ומכה נפש צהמה ישלמנה: **צשלמא** אדם דאזיק שור ר'. וכיון דלא
דמי ציוצניהו להדדי תני להו צתרת': **אדם דאזיק אדם**. כגון ה'
דצרים לחובל צבזירו ולקמיה פריך הא ד' שומרין דר' אושעיא אדם
דאזיק שור הוא: **וקסני**. רבי אושעיא: אבות דמתני' הזיק דצדים
[שמות כג:] **ששלומי ארבעה וחמשה**. צטובה ומוכר: **וגב**. שמשלם ע"פ
עצמו ואינו משלם כפל אלא קרן בלבד וכגון שהודה מעצמו דמודה צקנס פטור כדלמרינן אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים [שם] והיינו קנס
ואמרינן צפ' מרובה (לקמן דף סד:) פרט למרשיע את עצמו: **וגולן**. נמי אצ הוא דכתיב והשיב את הגולה אשר גזל (ויקרא ה): **אונס**
ומפסה. כתיבי חמשים כסף כתיב צאונס (דברים כג) וצמפתה כתיב (שמות כג) כסף ישקל כמוהר הצתולות כמוהר צתולים של אונס דהיינו
חמשים כסף: **מוציא שם רע**. כתיב ועשאו אותו מאה כסף (דברים כג): **מטמא**. תרומה: **מדמע**. תרומה צחולין: **ומנסך**. יין לע"ז
ובמס' גיטין (דף כג:) מפרש אמאי לא קס ליה צדרצה מיניה. מטמא מדמע ומנסך לא כתיבי צהדיא ואפ"ה הוה אצות צשכלל נזק הן ונזק
ממון כתיב צתורה (ויקרא כד) מכה נפש צהמה ישלמנה. ומנסך את היין ליכא למימר אן שניסכו ציין נסך שורק צו דלא קמחסייה ולא
מידי דהא מוציין ליה צר מדמי יין נסך צבו ומטמא שמייע שרץ צתרומת כהן דלפסקה מיניה: **גב**. המודה מעצמו וגולן דלא
משלמי אלא קרן ליתני: **תנא** ליה **שומר חנם והשואל**. דהתם נמי שייך גניבה כגון שטען שנגנב הימנו והרי היא צידו ואמרינן
צפרק מרובה (לקמן דף סג:) דטוען טענת גנב כגנב וטוען טענת גולן כגולן. והא דנקט הכא והשואל לאו דוקא דהא לא משכתת
ציה דנפטור לא צטוען טענת גנב ולא צטוען טענת גולן שהרי הוא חייב צכולו: **דאסא** לידיה **צהיטירא**. שומר חנם אע"ג דהשואל
טוען טענת גנב שנגנב הימנו מיהו מעיקרא כי אתא לידיה צהיטירא אתא לידיה וגנב וגולן ממנו אתא לידיה צאיסורא:
עדים

א) כרימות ב: ג) ט) [שם],
א) ויקרא כד, ד) רש"י
וא"כ אכתי לא דייק קרא,
ה) עיין לעיל ב. מוס' ד"ה
ולא זה,

תורה אור השלם
1. פקדון אש הקוסים
מים תבעה אש להודיע
שמן ל' אר"ך מפניך גוים
י' גו': ישיעיהו סד א

הגהות מהר"ב
רנשבורג
א) רש"י ד"ה ומנסך וכו'
שיסכו ציין נסך שורק צו
דלא קמחסייה. ע"י פני
יהשע: